

kás, a külföldiek viszont (egy kivétel-lel) *keresztnev* szerint. Így Frank O. Gehry az F-nél, Eiffel a G-nél, Hans Stimmann és Helmuth Kohl a H-nál, Jean Nouvel és John Palen a J-nél található, Nagy-Britannia első női miniszterelnöke pedig az M-nél helyezkedik el (így közel lehet Max Weberhez). Otto Wagner előbbre, Ricardo Bofill jóval hátrébb sorolódott, csak Erick van Eggeraat került ugyanoda, ahol normális esetben is lenne.

Kárpótlásul az oldalszám elmaradásáért rövid magyarázatot kapunk, hogy ki kicsoda. Így megtudjuk, hogy Demján Sándor: üzletember; Fadrusz János: szobrász; Trefort Ágoston: kultuszminiszter; Antall József: jogász (!), politikus, néhai miniszterelnök; Horn Gyula, Orbán Viktor és Medgyessy Péter: volt miniszterelnök, viszont Andrássy Gyula, Tisza István és Kálmán, Wekerle Sándor: miniszterelnök (ők tehát mind kormányon vannak ma is). A legtöbb adat semmitmondó (X. Y. építész, vagy jogász, vagy történész), de amelyik magyaráz, az még rosszabb: Schickedanz Albert az elektronikus (sic!) építészet képviselője (nyilván az eklektikus helyett választódott az ismerősebb jelző). Legnagyobb építészünk járt a legrosszabbul, elszenvetvéen a kötet legdurvább bakiját. Betűhíven: „Lechner Ödön: építész. Alkotásai: Földtani Intézet, Várpalota, a Gellért Szálló, a Gresham, a Jánoshegyi Kilátó, az Állatkert, az Erkel Színház, a Műegyetem, a Nemzeti Bank, a Tőzsdepalota.” (409. old.) Tíz művet felsorolni úgy, hogy abból kilenc másoké, valószínűleg világcsúcs. Ilyen hibát magától senki sem követ el. Nagyfokú tájékozatlanság és lezserség mellett számítógép is kell hozzá. A 207. oldalon, a *Közelmúlt nagyprojektjei* című fejezetben található egy időrendi táblázat a XIX. század nagy fővárosi beruházásairól. Az 1900-as évnél a következő olvasható: „Lechner Ödön: Postatakarékpénztár mellette és »folytatásként« további templomok, a Várpalota, a Gellért Szálló, a Gresham, a Jánoshegyi Kilátó, az Állatkert, az Erkel Színház, a Műegyetem, a Nemzeti Bank, a Tőzsdepalota, stb.” Sejtethetően e pongyola mon-

dattól gyarapodott oly feltűnően a Lechner-életmű 202 oldallal később. E táblázat és a következők összes hibáját, pontatlanságát nem sorolom fel, csak egy sort idézek: „1845–1870 Hild József – Ybl Miklós bazilika”. Helyesen: 1851–1905 Hild József – Ybl Miklós – Kauser József: Szent István-bazilika. Mindezeket a hibákat egy építészeti kiadónál követték el!

A kötetet záró irodalomjegyzék sovány, de redundáns. Legtöbb tétele már a névmutatóban (!) is szerepelt. Ha az alig több mint kétoldalas listából levonjuk e kötet szerzőinek publikációit és a napilapcikkeket, továbbá a gyűjteményes köteteket csak egyszer (és nem szerzőnként külön-külön) vesszük számításba, akkor alig marad valami. Körülbelül a tizede annak, amit egy közepes diák néhány óras könyvtárazással összeállíthatna.

Persze a javaslat lényegét nem érinti a régi FKT-ről alkotott kép egyszóvaltalúsága, a rossz szerkesztés és a szegyenletes hibák. Attól a koncepció még vidáman működőképes lehet. De hogy az-e, s hogy kívánatos-e a megvalósulása, még nem dőlt el. Nem értek egyet a szerkesztővel, aki szerint „az ügyben a civilek és a szakma konszenzusa megszületett” (hátsó borító). Még el sem kezdődött a kezdeményezés megvitatása, pedig nagy szükség lenne rá. A tét hatalmas: a vita, ha végre sor kerül rá, nem egy bumfordi könyvről fog szólni, hanem arról, hogy ki irányítsa a város fejlődését, s főleg az, hogy merre.

VADAS FERENC

Budapest a tiéd is (truly yours)

EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA — 2010. PÁLYÁZATI KONCEPCIÓ

Projektgazda: Dr. Schiffer János főpolgármester-helyettes. Projektvezető: Inkei Péter. Projekt manager: Bojár Iván András. Budapest, 2005. 137 oldal, á.n.

Budapest nem lett jelölt az Európa Kulturális Fővárosa 2010 címre. Mi-

közben a város éli tovább az életét, és tudhatjuk, hogy beindult középtávú fejlesztési tervének megvalósítása, az úgynevezett Podmaniczky Program (PP). A *Budapest a tiéd is*, a fővárosi pályamű az Európa Kulturális Fővárosa 2010 cím elnyerésére, bevallottan és nyilvánvalóan erre a programra épült.

Budapest pályázatát a második fordulóban lehangolóan szánták. Jól érzékeltetik ezt a pályamű hangzatos fejezetcímei, számos sokat ígérő felsorolás, mely például az eddig is működő létesítményeket, fesztiválokat, programokat veszi számba. Mégis, a holisztikus urbanisztikai szemlélet szinte teljességgel hiányzik belőle. A jövő nem állhat csupa innovatív-kreatív izgalmaságból, melyek „végső kialakítása emblematikus látványértéket ígér” – s egy ilyen öreg város, mint Budapest, nem kezdhető mindig előlről. A múlt pedig nem sajátítható ki kényünk-kedvünk szerint.

„A Budapest2010 olyan hagyomány elemeire talál rá saját múltcserepei közt, olyan személyiségei kapnak megnövekedett jelentőséget, akik a belterjes, zárványszerű kulturális beidegződéseken átlépve, az *európai összhagyományt megalapozó értékrend* [? – kiemelés V. M.] képviselői. Széchenyi Istvántól, Jászi Oszkárón, Bartók Bélán, Kodály Zoltánon és André Kertészen, Molnár Ferencen, Márai Sándoron át Jancsó Miklósig, Rubik Ernőig és Kertész Imréig vagy Esterházy Péterig terjed a sor.” Felbukkan később egy újabb, megint csak szubjektív névsor, ha lehet, még kevésbé emészthető kultúrösszszal leöntve: „Budapesten olyan helyi kultúra létezik, amely egyben európai identitással is bír. Európai identitáson pedig nem csupán az az evidencia értendő, hogy Budapest Európában van, lakói, a magyarok, pedig szükségképp európaiak is, de olyasféle kulturális azonosságtudat, amelynek éppúgy alapeleme Szent Benedek és Anonymus, mint Grünwald, Jeanne d’Arc, Cervantes, Rippl-Rónai, Tarkovszkij, Virginia Woolf, Goethe, Franz Kafka, Andrássy gróf, Erasmus, Kis Pippin, II. Szulejmán, Kepler, Joan Miró, Edith Piaf vagy Szabó István.” A valóban Budapesthez köthető nevek sora csak marke-

tingfogásként kapott szerepet – pályázaton kívül. Látható a honlapon, és szerepeltek hirdetések, utcán és a médiában egyaránt.

FŐ-FŐVÁROS

Ha egyszer valaki benevez egy pályázatra, el kell fogadnia, hogy versenyről van szó. Visszafelé sül el minden olyan megfogalmazás, amely azt kívánja érzékeltetni, hogy a mi pályaművünknel úgysem található jobb. „Egy főváros esetében a nemzeti és a városi kulturális örökség fogalma gyakran esik egybe, s ez különösen igaz a Budapest-központú Magyarország esetében. Számítalan színház, kiállítóhely, koncertterem és más kulturális intézmény mellett Budapesten található a reprezentatív nemzeti kulturális intézmények, mint például a Nemzeti Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár, a Nemzeti Galéria, a Néprajzi Múzeum, a Nemzeti Színház, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, a Magyar Állami Operaház és mások.” A pályamű a továbbiakban is gyakran csupán annyit tesz, hogy „ernyő” alá von már meglévő helyeket, intézményeket, programlehetőségeket – és föltárlja mint kínálatot és érvrendszer: lám, az egyetlen választható hely széles e hazában mily gazdag, szép és alkalmas!

Pár éve rendre október „Az építészet hónapja”, melynek során e hangzatos cím alá gyűjtetik be majdnem minden és mindenki, aki az építészethez kötődő eseményt, kiállítást, konferenciát rendez. E strukturálatlan halmazhoz hozzáadatik némi marketingérték, de ennél többre nem igazán számíthatunk; a valódi, komoly építészet így elsikkad, vagy nem is kap helyet az építésügyi egyvelegben, mint legutóbb 2005 októberében, amikor a Mesteriskola valóban izgalmas építészeti kiállítása belesimult – és elveszett – a Budapesti Őszi Fesztivál programsorozatába.

„Az építészet hónapja” sorozat is szerepel a pályaműben, a „Budapest, a kortárs művészetek városa” alfejezetben, majd az „Építészeti programok” részben is, mint a 2010-es év egyik attrakciója. Nincs min csodálkozunk: a sorozat szervezője az *Octogon* című folyóirat főszerkesztője, a *Népszabadság*ban rendszeresen építé-

szetkritikai írásokat közlő Bojár Iván András. Ő volt a *Budapest a tiéd is* projektmenedzsere, sőt több felvetett elképzelésben tervezőként is közreműködött, amint az a pályázathoz megjelentetett tematikus *Octogon*-számból (A kreatív város. 2005. 4. szám) kiderül. Ez a kiadvány csak utólag adott nyilvánosságot a pályázat tartalmának, vagyis alig valósította meg a kiírók azon elvárását, hogy a pályaművek elkészítése során megfelelően tájékoztassák, sőt vonják is be az érintett települések lakóit a folyamatba.

A DUNÁNÁL

Budapest a Dunára fűzte volna föl az Európa Kulturális Fővárosa eseménysorát. Kiváló ötlet. E pompás folyó nélkül elképzelhetetlen az élet ezen a vidéken, s valóban szükség van rá, hogy rehabilitáljuk a Dunát. Az 1992-ben *MÁSODIK MILLENNIUM, Budapest új jövőképei (munkaközi tanulmány)* címmel kiadott urbanisztikai tanulmánykötetben olvashattuk:

„A problémák és célok városrészegegenként rendkívül különböznek egymástól, de egészében véve három nagy típusba sorolhatók. Rehabilitációt igényel maga a történelmi városmag, és ennek fő elemei a következők:

– A történelmi Belváros funkcionális kiterjesztése a Nagykörútig. [...]

– A Duna vonalának, Budapest e fő attrakciójának a rendbehozatala és a városösszetevőbe illesztése.

– A Nagykörúton kívül eső »spekulációs bérház-övezet« rekonstrukciója.

– A városi körgyűrűk rendszerének kiépítése.

Ez több más rehabilitációs akciónak is előfeltétele.”

A Duna ily módon történő rehabilitálása szerepel a jó néhány évvel később kiadott Városfejlesztési Konceptióban is, amely azonban nem támaszkodott az igen széles látókörű *MÁSODIK MILLENNIUM* megállapításaira. A kilencvenes évek közepén ugyanis a Főváros nem adott további megbízást, hogy a Vidor Ferenc urbanista építész vezette kutatócsoport folytathassa munkáját. Bizonyára ez is szerepet játszott abban, hogy a koncepció csak több év késéssel szüle-

tett meg. Amitől viszont a város számos ügyben lépéshátrányba került, és csupán a közelmúltban, meglehetősen kapkodva készült el a középtávra szóló Podmaniczky Program.

Kiemelt szerepet szánt a Dunának egy másik urbanista építész, Polónyi Károly is, amikor az 1996-ra tervezett Budapesti EXPO-t gondolta volna megvalósítani a Dunán, elsősorban uszályok, ideiglenesen kikötött vízi létesítmények igénybevételével. A világkiállításból nem lett semmi. A céljára kijelölt lágymányosi terület fejlesztése azóta felemás módon folytatódott, még közel sem fejeződött be, és megépült elemeit igen sok bírálat érte. Mindazonáltal az Európa Kulturális Fővárosa 2010 program idejére esetleg tervbe lehetett volna venni a terület szinte teljes kiépítését, vagy legalább a lágymányosi sportcsarnok és uszoda építésének befejezését, ami az elmaradt világkiállítás óta áll szerkezetkészben, nem is messze a Dunától. A pályaműben konkrétan nem foglalkoztak vele, bár a területet, megint csak egy felsorolásban, több más folyó ügygel együtt megemlítették.

Közöttük van a túlpárti Millenniumi Városközpont is, ahol a nyolcvanas évek végén szintén az EXPO előkészítése jegyében számolták fel a vasúti rendező pályaudvar konglomerátumát. S azután évekig mindössze egyetlen új épület árválkodott rajta, közvetlenül a Boráros térnél. Majd nagy hirtelen, kormányzati döntésre változott a helyzet. E történet a budainál is ellentmondásosabb, építészetét tekintve lehangoló. Minden látszat ellenére a város valóban színvonalas továbbépítése hiúsult meg a folyó mentén (a terület koordináló építész dr. Finta József volt). A délpesti Duna-part a köz érdekeit minél inkább figyelembe vevő városalakítás helyett a központi hatalmi strukturák önérték-érvényesítő képességének a fényes bizonyítéka lett. Megfelelően bizonyos kulturális (tömeg)forgasztási, továbbá luxuslakás- és -iroda-igényeknek, de mind funkcióját tekintve, mind a városba illeszkedés és az építészeti megjelenés szempontjából erősen bírálható. A közelmúltból – védhethetetlen módon – mégis ez lett az etalon.

KÉT KULCSPROJEKT

Az esztétikájában követésre semmi képp sem méltó előkép spirituális értelemben még sokkal rosszabb példát nyújt: a versenyképességi hajszában vetekednek egymással a villámként előállítható fantáziaképek és az erőszaktevő gyors változások. Mintha a világ megtelt volna szabálytalan előzésekkel.

A Podmaniczky Programban a magánszférával közösen megvalósítandó tervként szerepel két kiemelt városfejlesztési projekt, melyeket a Kulturális Főváros pályázat is átvesz: a ferencvárosi *Közraktárak* kulturális és rekreációs célú hasznosításáról, valamint az óbudai *Gázgyár* területének vegyes célú újjáélesztéséről van szó. „Ez nem azt jelenti, hogy a Főváros tulajdonosi pozícióján felül semmit sem kíván e területekre költeni; sikeres Kulturális Főváros pályázat esetén a közszféra pozícióját tartalmazó és pénzügyileg egyaránt meg lehet, meg kell erősíteni” – áll a pályázatban. A dolog pikáns. A „Sarokszámok” című táblázat szerint a fejlesztési programok teljes költsége 92,339 *milliárd forint* (ami nincs ugyan beleírva, de a „mértékegység” más nem nagyon lehet), ebből a *Közraktárak* 6,5 *milliárd forint* (1,7 önkormányzati, 0,4 központi költségvetési és 4,4 magánforrásból), ami valószínűleg inkább alulkalkulált (7% mindössze). Az *Óbudai Gázgyár* 78,997 *milliárdja* – az összes fejlesztés 85 százaléka – viszont bődületesen aránytalannak, túlzónak tűnik.

Szóval *Közraktárak* és *Gázgyár*: két valóban akut, régés-régi ügy. A könyvben közölt, nagyméretű látványtervek jelzik, mely körzetekről van szó, de a megoldások képi feldolgozásával ugyanakkor meg is tévesztenek. Budapest pályázata, ha csak magát a könyvet nézzük, amúgy is alaposan túlpörgött. A 140 oldalból 54 egész oldalas kép, de a többin is sok helyet foglalnak el a fotók, látványtervek vegyesen – képaláírások hiányában gyakran megkülönböztethetetlenül. Sok fotó inkább önmotogató felvétel, kimondottan bántó szerintem a József Attila szoborról készült közeli kép, a Dunánál.

Nehéz elvonatkoztatni a képektől,

arról nem beszélve, hogy a *Gázgyárnál* az egyikről leradírozták a Graphisoft Park legújabb, 2005 nyarán átadott „D” épületét. E baki is mutatja, hogy gyorsan, hazai szokás szerint valószínűleg lóhalálában előállított fantáziaszkeccseket látunk. Ami azért veszélyes, mert erősen rögzülhet, s majdan ezt fogják számon kérni akkor, ha valami egészen más valósul meg. Vagy éppen megvalósításukat erőszakolhatja ki valaki, aki döntési pozícióba jut, de nincs kellő tájékozottsága a megvalósítási módokat illetően... Csupán a szöveg rejti azt, ami a képekhez nincs odairva: a projektek „alkalmasak olyan nemzetközi építészeti pályázatok kiírására, melyek ötvözhetik a műemléki és modern építészeti elemeket; végső kialakításuk emblematikus látványértéket ígér”. Az *emblematis* *látványérték* sajnos éppen az a divatos fából vas-karika, ami már a képeket is nehezen elfogadhatóvá teszi.

Már a Podmaniczky Program sem tartalmaz tudományos elveken alapuló térszerkezet-elemző és ebből cselekvési sort levezető alapvetést, ami elengedhetetlenül fontos lenne minél jobb eredmények eléréséhez. Szó sincs róla, hogy abszolút lehetetlen a megfogalmazott programok megvalósítása a *Gázgyárnál* vagy a *Közraktáraknál*. De azért fölvetődnek részletkérdések: például a *Gázgyárnál* milyen igényre hivatkozhat az az elképzelés, hogy ide „egyetem: zenei, építészeti és matematikai fakultások” építendőek – sok egyéb mellett? A két utóbbi, ismerte a szoftverfejlesztő hazai világcég, a Graphisoft sikereit, még érthető. De miért éppen a zene szerepel még kiemelve, mikor a többi, sokszor zengzetes programponiban *általában* művészetekről van szó („ötlet- és tudásgyár”, valamint „észgyár” – no ezektől aztán megáll az ész, ahogy nem tűnik szerencsésebbnek az Orwellt lepipáló *idea factory* és *brain factory* angol változat sem). A *Gázgyár*-projekt részletes taglalása mindazonáltal vázolni próbálja a többéves programsor főbb elemeit, tekintettel a fokozatos megvalósítás követelményére. Nyertes pályázat esetén pedig a *Közraktárak*, a másik kulcsprojekt valóban a legalkalmasabb helyszín lett volna egy olyan

központ kialakítására, ahonnan a Belváros közeléből jól elérhető a többi helyszín is. Nyilvánvaló, hogy mindkét régi ügy megoldása fontos és sürgető ma Budapesten.

TÚLFESZÍTETT ILLÚZIÓK

Nem egészen új ötletet sulykol a program a következő szövegzőzönnel:

„Pozitív» struktúrák a folyón

A Duna belvárosi szakaszán elhelyezett, hol összekapcsolt, hol különálló uszályok és úszó alkalmatosságok szerves részét képezik a Budapest2010 Program által meghirdetett vízzel való játéknak. Olyan »pozitív struktúrák« ezek, amelyek izgalmas programhelyszíneket jelenthetnek 2010-ben. Medencék, parkok, közterek helyezhetők el rajtuk, ahol csak egyszerűen el lehet üldögni, de programok is várják az embereket. Mind közül az egyik legizgalmasabbnak ígérkezik a Margit hídhöz, a Margitsziget déli oldalán, a híd töréspontjához kapcsolódó üvegborókák, amely turisztikai információk központként, jó időben kilátó teraszként és kávézóként szolgál majd. Déli irányban páratlan látványt kínál a világörökségi helyszínre, és új, a belső Duna-szakasz minden pontjáról látható, a Budapest2010 Programhoz kapcsolódó jel lesz. Később dönthető el, hogy az épület állandó jelleggel, vagy csak a 2010-es év tartamára készül el, de az utóbbi esetben is a legmagasabb kvalitással.”

További „hozzáadott érték” e banális megfogalmazáshoz az *Octogon* tematikus számában olvasható, ahol „dunai gyémántok” fantáziánéven szerepelnek „A Margit híd víziói”, köztük Nagy Mariann diplomaterve 1974-ből.

Petróczy Gábor építész a *bercsényi* 28–30 egyetemi/kollégiumi folyóirat 1974-es számában kíméletlen kritikát fogalmazott meg hazai építészetünk újbarokk cirkuszának apostolairól, akik a kulisszák mögött irányítanak. Konkrétan pedig épp e Margit hídi parazitáról a következőket írta: „Én elégedetlen vagyok, és megpróbálom elfelejteni azokat a szavakat, amelyekkel e terveket magyarázzák, helyükbe olyan fogalmakat állítva, amik a cirkusból valóságot képeznek. Így rákérdezek Nagy Mariann tervére,

hogy miként képzele el helyét a realitásban. Nem tudom eldönteni, hogy személyes bátorság, avagy mindent lenyűgöző dilettantizmus, esetleg a Rajzi és Formaismereti Tanszék illetékesének felelőtlen biztatása hozta létre Budapest fővárosunk egyik legszebb, legvédettebb, városképileg még rémálmokban sem zaklatott Duna-hídjának középső pilonjára ezt a vasbetonból készült gumót! Nagy Mariann személye a példa a megtévesztettekre, ugyanis terve még a legalapvetőbb funkcionális, szerkezeti, esztétikai követelményeket sem képes kielégíteni.”

Az azonos helyszínre elképzelt üvegbuborék, legyünk őszinték, még annyira sem ítélt meg a képek alapján, mint a 31 évvel ezelőtti diplomaterv. A látványosan tált további ötletek („negatív” struktúrák a folyóban, Citadella fürdő) hasonlóképpen értékelhetetlenek. S mindezek együtt alig rajzolnak ki egy érthető, érezhető struktúrát, még egymáshoz viszonyítva is idegen elemek maradnak. Kicsit sem érzékelhető mindebből a törekvés arra, hogy a programba bevonódjanak legalább az érintett fővárosi kerületek, nem szólva a szélesebb régióról, az agglomerációról.

KEVERT SZEREP

Bojár Iván András és a munkacsoport-vezetőként a könyvben feltüntetett Z. Halmágyi Judit a folyóirat-

ban tervezőként együtt szerepel több tervnél (gyalogos és kerékpáros átkelő, a Margit híd parazitája), nem egyértelmű esetleges szerzőségük a negatív struktúrák és a Citadella fürdő esetében. A legtöbb vitát már eddig is a gyalogos és kerékpáros átkelő váltotta ki. Első változatban még Répás Ferencsel közösen tette közzé 2003-ban Bojár Iván András, aki a híd kapcsán éles vitába keveredett dr. Schneller Istvánnal, Budapest főépítészével. Komoly megalapozó tanulmány hiányában a főépítész nem tartotta elfogadhatónak az ötletet, sőt a világorökségi helyszínbe való rossz beavatkozásnak minősítette. Komolyabb indoklás nélkül bukkan fel ismét a pályaműben: „a környezettudatos életmód, a kerékpározás értékeit kifejező híd a Budapest2010 Program széles körben közkedvelt elemévé válhat.” Az *Octogon*-ban Bojár *A jel* címmel már hosszabban ír róla, jelképi értékét hangsúlyozza, és urbanisztikai szempontból is indokolni kívánja. A Vigadó tértől ívelne át a híd a Várkert Bazárhoz, ami azt jelenti, hogy nem zárna be derékszöget a partokkal. A Belváros és a kedvelt turisztikai célpontok, a Vár és a Citadella közötti kapcsolatot könnyítené meg. A híd *landmark*, avagy tájképi funkcióját hangsúlyozza, majd kitér a többi tervezett, a közúti forgalom helyzetét javító hidra is. Nyilvánvaló, hogy a cikk most sokkal bővebb indoklást nyújt az ötlethez, mint két évvel ezelőtt.

Főleg képekben külföldi példákat is hoz mind gyalogos, mind közúti hidakra. A főváros pályázata nem nyert ugyan, de a kérdés minden bizonnyal napirenden marad – a téma szakértői pro és kontra felsorakoztathatják érveiket –, s arra talán valóban alkalmas, hogy legalább a vitakultúrában fejlődést érvünk el...

Bojár Iván András, miután az *Octogon* vezércikkében meglehetősen dehonosztáló módon nyilatkozik a magyar építészekről („másfél tucat, többé-kevésbé jó, ám elképesztően konzervatív építész” határozza meg városainkat, utcáinkat, homlokzatainkat, alaprajzi rendszereinket, külső- és belső tereinket, míg más nemzeteknél a világ legjobbjai...), pár lappal később *A látomás dicsérete! – Módszertan és fantázia* cím alatt már saját magáról is ír mint tervezőről.

A magyar építészekkel, építészzel kapcsolatban magam is több bíráló cikket közöltem az utóbbi években, mégsem hinném, hogy a helyzet jó irányban változtatható ennyire kevert szerepű megoldásokkal. Ugyanakkor a megvalósításra szánt programtervezetbe az alábbi idézet semmiképp sem tettem volna bele, de a fentiek fényében nem is kommentálnám: „Meg nem épült tervek kiállítása. A 2010-es év folyamán nagyszabású, konferenciákkal tűzdelt kiállítást tervezünk »soha meg nem épült tervek«-ről. Az akció célja az építészet társadalmi és ízlésformáló szerepének fel-

mérése. A kiírás munkacíme: »Víz, otthon, kultúra: A meg nem épített és a megépíthetetlen.«

■■■■■■■■■■ VARGHA MIHÁLY

